

Mao Ce-tung (1893-1976) :

Komunistická strana Číny, nad ktorou si Mao Ce-tung uchoval takmer úplnú kontrolu, sa dostala k moci roku 1949 po dvoch desaťročiach bojov s nacionalistami, jednotlivými vojenskými vládcami a japonskými okupačnými silami. Úspešná partizánska vojna vedená stranou, pre ktorú Mao vypracoval stratégiu ideológiu, sa stala vzorom pre oslobodzovacie hnutie po celom svete. Mao riadil Čínu až do svojej smrti roku 1976.

Mao sa narodil roku 1893 v juhočínskej provincii Chu-nan ako syn úspešného roľníka. V čase jeho mladosti bola Čína slabá, v krajine vládla anarchia, využívali ju jednotliví vojenski vládcovia i v dôsledku tzv. diplomacie delových člnov, praktizovanej cudzími mocnosťami. Mao pochopil, že politické vákuum môže vyplniť sila, čo neskôr vyjadril citátom „moc vyrastá z hlavne pušky“.

Mao navštevoval učiteľský seminár, pracoval v knižnici v Pekingu, kde študoval diela Marxa a roku 1921 pomáhal založiť Komunistickú stranu (KS) Číny. Istý čas stál blízko Čankajškovoho nacionalistického Kuomintangu, ktorý sa tiež usiloval o oživenie a zjednotenie Číny. Roku 1929 sa však s Čankajškom rozišiel, pretože jeho ľudia začali prenasledovať komunistov. Mao pochopil, že Čína je príliš zaostalá na to, aby sa komunistická strana mohla spoliehať na nepočetný mestský proletariát, preto vytvoril na rozmedzí južnej a strednej Číny sovietsku základňu, ktorú oporou boli roľníci.

Roku 1934 sovietsku oblasť dobyli Čankajškove sily. Mao a jeho stúpenci vyrazili na nebezpečný legendárny „Dlhý pochod“. Keď unikali prenasledujúcim nacionalistom, preukázali veľkú statočnosť a roku 1936 dorazili do provincie Šan-si na severozápade. Počas pochodu dosiahol Mao rozhodujúce postavenie v komunistickej strane, stal sa jej predsedom. Roku 1937 prinútil Čankajškov Kuomintang k spojenectvu proti Japoncom. Zo svojej odľahlej základne v Jen-ane, operujúcej v malých skupinách s ľahkou výzbrojou a opierajúcej sa o vidiek, komunisti úspešne čelili japonským vojskám v Číne. Roku 1945 sa Mao stal predsedom KS Číny. Po kapitulácii Japoncov roku 1945 vypukla v Číne opäť občianska vojna, Mao Ce-tung sa obrátil proti Čankajškovmu režimu, porazil ho a zvrhol. Roku 1949 vyhlásil v Pekingu Čínsku ľudovu republiku. Mao Ce-tung sa popri šéfovi strany stal aj predsedom ústrednej ľudovej vlády (1949-1954) a predsedom ČĽR (1954-1959).

Veľký skok vpred

Maova netrpezlivosť, spojená s vierou v účinnosť hesiel, viedla ku zle pochopenému úsiliu dosiahnuť rýchly pokrok vo vývoji poľnohospodárstva a priemyslu. Roku 1958 komúny začali s tzv. Veľkým skokom vpred, ktorý sa však ukázal byť veľkým skokom vzad a spôsobil hladomor. Tento neúspech síce viedol k určitému poklesu Maovej prestíže, ale Mao zostal predsedom strany. Roku 1962 nastala roztržka so Sovietskym zväzom (ZSSR).

Kultúrna revolúcia

Keď roku 1966 cítil, že jeho pozícia slabne, začal tzv. Kultúrnu revolúciu, ktorá mala zničiť jeho liberálnejších oponentov. Vyzval na permanentnú revolúciu, ktorá by rozdrvila novovznikajúcu elitu. Myšlienky veľkého kormidelníka boli zverejnené v Malej červenej knižke, ktorá sa musela povinne študovať. Červené gardy mládeže, poštvané Maom, rozpúťali brutálnu kampaň zastrášovania a teroru namiereného proti staršej generácii. Hoci schvaľoval excesy revolúcie, roku 1968 s pomocou môjho zástupcu Čou En-laja zaviedol Mao kontrolu červených gárd.

Rozpútanie zverstiev a neúspech pri modelnizácii priemyslu – oboje po Maovej smrti – oslabilo jeho povest'. Prežívanie komunistickej vlády v Číne však znamená, že Maov vplyv je i naďalej dôležitým faktorom v najľudnatejšej krajine sveta.